

Magyar István: Pedagógus a nevelési- oktatási szervezetben tantárgy
vizsgadolgozat

Intézmények, Fenntartók, Pedagógusok, Tanulók
...ahogy a Pedagógus látja...

Lipusz Péter (HBGMNC)
hallgató, I. évfolyam
Közoktatási vezető pedagógus szakvizsga szak
2012 / 2013 II. félév

Eger, 2013. június

Dolgozatomban tapasztalati elemeket szeretnék felhasználni, hogy körülöttem, pedagógus pályafutásom során milyen befolyásoló tényezők hatottak. Nagyon röviden, előszóként a kezdetek kezdetéről: nem pedagógusnak készültem. Szüleim munkás emberek, a család nem a szellemi hagyatékáról, felmenőiről volt híres. Édesanyám az általános iskola után programozó-könyvelő szakra, a sátoraljaújhelyi szakközépiskolába íratott, felvettek. Tanáraim, osztályfőnököm nagyon jó pedagógusok voltak, természetesen ezt csak akkor mondhattam már el, amikor volt visszatekintő rálátásom – sőt, azokat a pedagógusokat tartom ma, visszaemlékezve a legjobbnak, akiket akkor a legkevésbé kedveltem. A középiskola után Egerbe kerültem, a Neumann János Szakközépiskolában tanulhattam szakmai felsőfokon. Tovább erősödött, hogy a képzésben résztvevő pedagógusok közt volt akire nagyon felnéztünk, azonban a szelektáló készségem nagyot fejlődött, a mellék tantárgyak és tanítói a figyelem és a „respect” tekintetében háttérbe szorultak. Az iskola után vissza Sátoraljaújhelybe, majd két év munka informatikai területen a körzeti televíziónál. Egyre jobban motoszkált a fejemben, hogy nem csak szakmai, de iskolai felsőfokú végzettségre is szükségem lehet. Az informatika mindig tetszett, így megpróbáltam az egri számítástechnika szakot. Felvételiztem, és fel is vettem. Furcsa világ tárult elém, mely alapjaiban változtatta meg életem. Bodosi Tanár Úr neveléstörténetből megvillantotta a lehetőséget: aki TDK dolgozatot ír, az jelest kap nála (egyébként vizsgázni kell, és nagyon rossz híre volt a diákok körében szigorú vizsgarendszeréről). Jelentkeztem, mit veszíthetek. Témát választottam, könyvtáraztam, és elkészítettem a dolgozatot. Nem tudom azért, mert jó lett, vagy csak mert elsős voltam (vagy mert nem jelentkeztek sokan) – bejutottam a békéscsabai OTDK-ra. Ezzel párhuzamosan programozói végzettségem nagyon jó gondolatindító volt, hogy a számítástechnika szak neves pedagógusai rövid idő alatt extra feladatokkal lássanak el, majd a helyi programozói versenyeken túljutva, többször is képviselhessem a Főiskolát. Negyedéves, végzős diákként a hónapos tanítási gyakorlat előtt feltették a kérdést, hogy ki szeretne főállásban tanítani? – megkaptam a lehetőséget, és az Eger 2001 Szakközépiskola tanára lettem (mentesültem a szakmai gyakorlat alól). Mire végeztem, már praktizáló tanár voltam.

A pénzért? – Az elismerésért? Szakmai fejlődésért? – valószínűleg minden közrejátszott. A tanítást egyre jobban, tapasztaltabban végeztem. Nagy ügybuzgalommal elvállaltam, hogy a Talentum oktatási stúdióknak is leszek óraadó, és az Andrassy Közgazdaságinak is besegítek óraadással. Két év telt el ezzel a „szaladgálással” a három intézmény közt.

Aztán kihúzták a lábunk alól a talajt: az iskola, mely a főállást adta, egy nyár alatt felszívódott, állítólag a fenntartó nagy köztartozással hagyta hátra, így bezárták. Átfutott rajtam, hogy nem is annyira stabil a pedagógus pálya, de elkeseredésre nem volt okom.

Egyéb gazdasági együttthatók miatt és az azonnali határozatlan idejű közalkalmazotti kinevezés alapján Tiszafüredre esett választásom. A szakközépiskolában Igazgató Úr az informatikát erősítette, így évről évre jobb és jobb eredményeket értem el a tanulókkal, felsőfokú szakképzéseket vezényelve pedig a térségben hírnevet is sikerült szerezni az intézménynek. Megállapodtam Tiszafüreden, de a vállalkozást nem adtam fel, az egri Gárdonyiban hasonló informatikai képzéseket vezettem pár évig. – a miértekre, hogy például miért pár évig, a válasz egyszerű: elvették az intézménytől a szakképzési hozzájárulást, így már nem érte meg csoportot indítania.

Ekkor szembesültem azzal, hogy a kormányzat, a politika, hogyan nyúl bele a pedagógiai munkába, hogy csapódik le a döntés alsóbb szinteken. Az óraadói tanításokat leredukálva a szakmám, az informatika felé fordultam jobban. A főállás mellett Veszprémben elvégeztem az egyetemet. Úgy éreztem, hogy nagy elismerés ez magamnak, és környezetemnek. Azok a kollégák, akik szintén egyetemi végzettséggel voltak, még egy másik rendszerben kaptak diplomát – javarészt mérnöki szakterületen, hiszen az informatika és a számítástechnika egy nagyon friss tudomány.

Befolyásolta e a tanári egyetemi végzettség a pedagógiai munkásságom? – mindenképp! Tapasztaltabb, bölcsebb, határozottabb lettem, hiszen két évig mégiscsak azt tanultam, ami már a főiskolára épült. Új szakmai ismeretekkel még színvonalasabb rendszerinformatikai képzéseket vezettem, bár ha ez egy több szálon futó elmélkedés, akkor párhuzamosan szép lassan egyre nyomasztóbb módon esett a tanári tekintély. Amikor egy osztálytalálkozó alkalmával középiskolai osztályfőnökünket megkérdeztük, hogy az utánunk lévő osztályok milyenek voltak, látszott rajta, hogy nem csak udvariasságból mondta: évről évre gyengébb a gyermekanyag. Elgondolkodtam rajta, hogy ezt én is tapasztalom, de mitől is lehet ez? Valószínűleg komoly társadalompolitika állhat a háttérben. Felelőtlen kormányok felelőtlen döntéseinek eredményeképp a pedagógus szakma ott tart, ahol tart.

Természetesen nem csak a pedagógus társadalmat érintő hátrányos paraméterek egyre erőltetettebb bevezetése, hanem általánosságban a társadalmi folyamatok vezetnek oda, hogy a pedagógus már nem megbecsült tagja társadalmunknak. Mit lehet tenni? – semmit! Szakszervezet csak bábként működik. Amikor a tankötelezettséget azért növelik meg, hogy a statisztika jobb legyen a munkanélküliség alakulásában, az sajnos nem visz előbbre. Nagyobb károkat okoz, mint az a minimális rövidtávú előny.

De szaladjunk ennyire a jelenbe. Milyen volt pedagógusnak lenni az elmúlt években? – anyagi szempontból egyre rosszabb. eltűnt a 13. havi juttatás, pedig a közszférában az egy mozgatórugó volt, kompenzáció a versenyszféra jobb béreire, juttatásaira. Ruhapénzt sohasem kaptam eddigi pályafutásom alatt, és étkezési utalványt is csak az első két évben.

A nevelési- oktatási szervezet egyik mozgatórugója a fenntartó. Sajnos sok jó tapasztalatom nincs. Tiszafüreden vezetném végig kálváriánkat: az első fenntartó a Város volt. Az ingatlan is az övé. Költségvetésünket egyre jobban faragta, már a fenntartásra sem futotta, így átadott a Megyéhez. Ott ahhoz képest nem volt rossz sorunk, mert időben fizettek, finanszíroztak, a működést biztosították. Jelen kormányunk strukturális átszervezésének köszönhetően az elsők között kerültünk a Kormányhivatal égisze alá. Nagy változás nem történt, kivéve, hogy elvették a gazdálkodási jogkört, így minden számlát a messzi Pusztataskonyi Idősek Otthonába kellett ellenjegyeztetni, rendezni. Nem dőlt össze a világ, működünk továbbra is. Annyit vettem észre, hogy a kisebb fennakadások is kieleződtek a kollégáknál, a legapróbb semmitmondó kérdésekből is hatalmas színjátékok szülehetnek. Bárki, bármit tesz, vagyis tett, létrejött a Klebensberg intézet, és már a KIK-hez tartoztunk, majd gyors váltással KLIK lett belőle. Nem is számítana, hogy a fenntartó, mit művel, ha jól végzi a dolgát. Pár gondolatban bemutatom intézményünket, hogy a pedagógiai kérdések megvilágítása helyi megvilágításba kerülhessen:

Intézményünkben szakiskolai és szakközépiskolai nevelő-oktató munka zajlik párhuzamosan. A tanulók nincsenek elkülönítve, a teljes épület-együttesben vegyesen mozognak, látogatják az órákat. A 2012/2013-es tanév első félévét 576 fő, ebből 237 lány, tanulói létszámmal indítottuk, köztük a $41+27=68$ fő SNI-s + BTMN-es tanulókkal. Ez az 576 tanuló két tagozaton, a szakközépiskolai -8- és a szakiskolai tagozaton -13-, összesen 21 osztályban kezdte meg tanulmányait. Tanulóink 5 megye 31 településről jár iskolánkba. 182 tanuló más megyéből jár, 405 (70,3%) fő pedig más településről. 171 fő a tiszafüredi tanuló.

Az iskolába érkező, gyakran komoly tudásbeli és motivációs különbséggel rendelkező tanulók egyre változatosabb módjait igénylik az ismeretszerzésnek. Felgyorsult világunkban meg kell tanítanunk őket a körülmények változásaihoz való alkalmazkodásra, az egész életen át tartó tanulás képességének megszerzésére. Iskolánk a kompetencia alapú oktatás változatos módszereinek alkalmazásával kíván az új kihívásokra válaszolni. Iskolánkban aránytalanul sok a szociálisan hátrányos helyzetű, fejlődési és fejlettségi problémával, beilleszkedési, magatartásbeli, tanulási problémával küszködő tanuló.

Feladatunk az ilyen tanulók feltérképezése az iskolába lépés kezdetén. Szociometriai vizsgálatok alapján az osztályközösség erejét is kihasználó tolerancia kialakítása, a negatív példakövetés megelőzése differenciált pedagógiai értékeléssel, személyes ráhatással.

A probléma alapvető forrása, hogy a tanulók nagy része olyan általános iskolai érdemjegyekkel érkezik, melyek feltételeznék, hogy nagyrészt jó tanulók kerülnek hozzánk. Az első tesztek, felmérők viszont azt mutatják, hogy az ott kapott érdemjegyek nagyon eltérnek a tanulók valós tudásától.

Kritikus a 9. évfolyam, ahol óriási csalódást és meglepetést (annak a szülőnek, aki érdeklődik gyermeke iránt) a gyenge eredmény. Innen egy tempóváltással hamar fel tud még zárkózni a tanuló, azonban aki nem fordít kellő szorgalmat a felzárkózásra, az sajnos egészen az iskola elvégzéséig cipeli a lemaradás terhét. Kollégáim munkáját is látva, szó szerint küzdünk a tanulókkal, de a szülői háttér talán a jelentősebb gond. A szülők nem járnak szülői értekezletekre, nem érdeklődnek a gyermekük előmenetele felől, szomorú, de nem érdekli őket, hogy az iskolában mi történik. Nem az iskolával együtt akarják nevelni és oktatni gyermeküket, hanem azt hiszik, hogy az iskola majd mindent megold, otthon pedig nem kell foglalkozniuk csemetéikkel.

Mindettől függetlenül lehet ezt az iskolát úgy is nézni, hogy „atyaúristen” – milyen rossz. Én nem így érzem! Amint sikerül egy-egy tanulót motiválni, célt állítani elé, elhitetni vele, hogy az otthoni, szociálisan hátrányos környezete nem számít – akkor képes meglépni azokat a lépcsőket, melyek szükségesek a továbblépéséhez. Most már évről évre 2-3 tanulót sikerül főiskolára, egyetemre juttatni az informatika szakirányból. Ez számunkra mindenképp siker, hiszen még a kollégáink sem hiszik nagyrészt, hogy tanulóink közül kikerülhetnek mérnökök, programtervezők, informatikusok.

Valahol a pedagógus pályának a hanyatlását és a rendszerben való rossz megítélését a gyökereknél kell kezdenünk. A második világháború után rengeteg szakképzettség nélküli tanító praktizált. Ez a folyamat valamelyest normalizálódott. Diák korom pedagógusait tiszteltük. Felnőtt korom pedagógusait sem a diákok, sem a felnőtt társadalom nem tiszteli (nem személyes tapasztalat, szakterületemen kivívtam azokat az elismeréseket, melyekkel elégedett vagyok, de az általános vélekedést én is érzem). Miért? Nem tudok jobb logikai magyarázatot rá, mint az információ áramlásának a szabadságát, és azt, hogy mindenkinek mindenhez joga van. Talán a legnagyobb ellensége, romboló hatása az internetnek van. Nem tudom, helyénvaló e a logikám, de régen nem nézték le a tanárt, tisztelték, mert olyat tudott, amit mások nem, és azt a tudást is sokkal nehezebben lehetett megszerezni, amit Ő megszerzett. Értéket képviselt. Ezzel szemben ma mi történik? Az interneten minden információ, tudásbázis 2-3 kattintással elérhető. társadalmunk látens analfabéta. Azt hisszük, hogy mindent tudunk, pedig csak az információk tömkelegéhez van hozzáférésünk. Rákeresek a google-ben például az agysebészetre, és még az is le van írva, szemléltetve, hogy hol vágjak, fúrjak, csípjek, szorítsak – és kész is vagyok. De ettől én agysebész lettem? – sokan így gondolkodnak.

Másik alapvető probléma érzésem szerint a nagyon vegyes összetétel. Megszüntették, bezárták a kisegítő iskolákat, és a sérült gyermekeket bekavarják a normál osztályokba. Nagy mértékben esik a színvonal, haladni nem lehet, se a normál, se a speciális gyermekkel.

Mindenki egyetért azzal, hogy a pedagógus pályának újulnia kell. Az is hozzájárult a szakma „béka feneké alá” kerüléséhez, hogy sok-sok olyan „kolléga” jelent meg a pályán, akik nem állták meg a helyüket pedagógusként, mégis megmaradtak, mikrokörnyezetük megtartotta őket.

Talán bevezetésre kerül az életpálya modell, nagyon bízom benne. A törekvések jó irányba tartanak, hiszen a modell minősítési rendszere egyértelmű: gyakornoki rendszer, majd első és második fokozat, melyek már minősítésekkel, lépcsőkkel vannak felvértezve. Az anyagi megbecsülés is fontos. A modell szép látképet vetít előre, ha ez megvalósul, mindenki elégedett lehetne. Azonban nagyon sok részlet mellett próbálnak a kommunikációban elsiklani: heti 20 tanítási órától 22 tanítási órára emelkedett a kötelező óraszám. Erős csúsztatással most is ennyi a kötelező, azonban szeptembertől 26 tanítási óráig nem fizethető ki túlóra, csak a 27. elvégzett órára. Vagyis ahhoz, hogy valaki túlórárt kapjon, egy kifizetett órára öt órát kell dolgoznia. Lehet visszautasítani? – nem! Lesz e olyan intézmény, ahol az egyik pedagógusnak 22 órája van, a másinak 26, és a bérük ugyanannyi? – biztosan! Feszültséget szül ez? – hogyne! Megoldást csak az adhat a problémára, ha a bérezést igazítják a kötelezettségekhez, és ezt időben megteszik – bár attól tartok, hogy szeptembertől kötelezettségeket vezetnek be, és majd januártól lesz mellé bérkövetés.

Összefoglalva gondolataimat a pedagógus a legkevésbé fontos a rendszerben, hiszen, ha az lenne, akkor nem jutottunk volna idáig. A rendszerváltozást követő nagy szabadságban felnőtt egy olyan generáció, mely nem a tiszteletre, szorgalomra, fegyelemre lett nevelve, hanem arra, hogy majd eltartják, dolgozni nem kell, és mindenhez joga van. Ezt felvértezték ombudsman bástyákkal, és azt látjuk, hogy a tanár már teljesen tehetetlen – ezt bizonyítja, hogy nagyon megszorodtak a tanár verések is mind diákok, mind szülők részéről, és feltehetjük a kérdést: ki a neveletlenebb a gyermek, vagy a szülő?

Bízom benne, hogy visszaáll az általános tanári tekintély, az oktatási rendszerben megbecsült elem lesz a pedagógus, és nem csak egy paraszt a sakktáblán a politika játszmájában.